

CONCERTE DIN ȚARĂ ȘI REP. MOLDOVA

„O oază de Timp și Spațiu Muzical”

Vineri seara – 8 septembrie, 2017 – a avut loc la Iași simfonical **orchestrei Filarmonicii Moldova**, inclus între evenimentele „teritoriale” ale **Festivalului Internațional George Enescu**, ediția a XXIII-a. Premisele păreau nefavorabile: început de weekend, sărbătoare mare de Sf. Maria „mică” (!), raliu local cu trafic blocat tocmai în fața Casei Studenților, unde urma să aibă loc concertul, vreme caldă de stat în parc și nu în sala de spectacol... Mă așteptam așadar la o manifestare bifată, o repetiție cu public puțin, în vederea evenimentului din **București – duminică, 10 septembrie, la ora 13, în Sala Societății Române de Radiodifuziune**. Ei bine, surpriză! În pofida a toți și a toate, publicul a găsit drumul spre sala de concerte.

Voi puncta succinte impresii încă proaspete, urmând triada specifică artei sunetelor – *compozitor-interpret-auditor*.

Muzica. Patru lucrări de proporții similare, reprezentând tot atâtea zone culturale distincte: Israel, Polonia, Transilvania autohtonă, Finlanda. Limbaj sonor ponderat, fără excese extravagante, totodată ancorate în universul muzical-artistic contemporan.

În pofida titlului suficient de explicit – *The Big Bang and Creation of the Universe* – piesa de deschidere semnată de compozitorul israelit **Nimrod Borenstein** (născut în 1969 la Tel Aviv, format la Paris și stabilit la Londra) stă mărturie faptului că tonalitatea n-a murit, contrapunctul tradițional și simfonismul romantic n-au dispărut, discursul consonant nu și-a pierdut vitalitatea și sensurile. Muzica lui Nimrod Borenstein putea să se dispenseze de titlu, păstrându-și puterea de sugestie prin propriul limbaj.

O notă mai pronunțat nonconformistă a adus-o **Concertul nr. 1 pentru pian și orchestră** de **Zygmunt Krauze**. Numele compozitorului polonez (născut în 1938) este asociat cu cel al pictorului Władysław Strzemiński (1893-1952), promotor al artei *unistice*. Muzica *unistică* nu are contraste, tensiuni și culminații în sensul tradițional; este cât se poate de omogenă. Potrivit compozitorului Zygmunt Krauze, în această muzică, „tot ceea ce ascultătorul descoperă în primele câteva secunde va dura până la capăt, fără nicio surpriză.” „Compoziția muzicală – afirmă muzicianul – extrage un segment de timp bine definit din haosul activităților oamenilor și din haosul sunetelor ce îi înconjoară pe oameni.” (fragment din website-ul www.zygmuntkrauze.com/en/muzyka-unistyczna)

Concertul nr. 1 pentru pian – interpretat de autor – a fost compus în anul 1976. Discursul muzical sugerează adevărate curcubeie sonore, spectre multicolore, texturi în care timbrele orchestrei tradiționale se contopesc cu cele ale instrumentelor electronice.

Pe bună dreptate, muzica lui Z. Krauze este definită drept „clasic-contemporană”.

Compozitorul și muzicologul **Adrian Pop** – născut în 1951, profesor la Academia de Muzică Gh. Dima din Cluj – este o prezență marcantă în peisajul muzical românesc actual, distins de mai multe ori cu premiul Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România, precum și cu alte premii naționale și internaționale.

Tripticul propus în programul Filarmonicii ieșene reprezintă o lucrare mai veche (din 1997), revizuită în 2015. Trei tablouri muzicale, cu evidentă amprentă de folclor ardelenesc, se înlanțuie conform tradiționalului contrast *repede-lent-repede*, cucerind direct, fără a avea nevoie nici chiar de asocierile programatice oferite de autor în caietul-program de sală.

Piesa de încheiere intitulată *Era* – veritabil poem simfonic – este o ingenioasă evocare a universului sonor al lui Richard Strauss, în parametrii propriului limbaj componistic al muzicianului finlandez **Magnus Lindberg** (născut în 1958).

Așa cum se precizează în prezentarea oferită publicului, lucrarea *Era* a fost comandată pentru aniversarea a 125 de ani de la fondarea Orchestrei Regale *Concertgebouw* din Amsterdam (1888). Prima audiție absolută a avut loc la 17 ianuarie 2013, la Amsterdam, în cadrul unui concert susținut de *Royal Concertgebouw Orchestra*, avându-l la pupitru pe dirijorul David Robertson.

În ansamblu, muzica din programul concertului Filarmonicii ieșene din Festival ilustrează un benefic echilibru între tradiție și noutate. Departate de a fi facile, partiturile propuse au solicitat un aparat orchestral amplu, divers – bun prilej pentru simfonical ieșean de a-și demonstra calitățile interpretative.

Artiștii. Ansamblul orchestral al **Filarmonicii Moldova din Iași** va sărbători anul acesta 75 de ani de la fondarea instituției cu finanțare de stat, a doua ca vârstă din România, după Filarmonica bucureșteană. La 9 octombrie 1942 avea loc în sala Teatrului Național din Iași, concertul inaugural al

Filarmonica Moldova

Filarmonicii de Stat *Moldova*, sub bagheta maestrului George Enescu, care, un an mai târziu, aflându-se din nou la Iași, a înscris în *Cartea de Aur* a instituției cunoscuta urare: „Urez Filarmonicii *Moldova* să trăiască veacuri pentru a-și îndeplini preafrumoasa misiune ce îi este încredințată”

În privința succesiunii generațiilor se impune precizarea că în deceniile șapte și opt ale secolului trecut, dirijorul Ion Băciu a realizat la Iași o reformă radicală a orchestrei simfonice, marcând o veritabilă renaștere a ansamblului, prin fuziunea cu nucleul de vârf al orchestrei de studenți a Conservatorului. Generația „Băciu” din ansamblul simfonic ieșean a făcut istorie în viața muzicală românească, adăugând dimensiuni internaționale Filarmonicii *Moldova*. De atunci, în anii '90-2000, o nouă generație de muzicieni – majoritatea absolvenți ai Universității de Arte *George Enescu* – a venit să-i înlocuiască treptat pe cei ce își încheiau activitatea scenică. Și iarăși, în ultimii ani, o a treia pleiadă de tineri instrumentiști au revigorat rândurile filarmoniștilor ieșeni, învățând totodată din experiența „seniorilor”.

Am avut în față așadar, o orchestră tânără, în pofida celor 75 de ani ai săi!

Am perceput, în derularea programului, o implicare vizibilă, coeziune în discursul muzical, acea comunicare ce conferă unicitate clipei muzicale vii, irepetabile. Muzica a trecut hotarul nevăzut dintre scenă și sală, înlesnind dialogul conștient și subconștient dintre artiști și auditori.

O contribuție benefică a venit din partea dirijorului **Adrian Petrescu**, un „natural” cum ar spune englezii, talent autentic, veritabil om-orchestra – născut brașovean, format ieșean, adoptat bucureștean!

De câțiva ani, Adrian Petrescu a adăugat bagheta unei impresionante liste de instrumente la care performează. Prezența sa pe podiumul de dirijor exprimă aceeași naturalețe, eficiență și carismă ca și în postura de instrumentist.

Auditorii. Așa cum observam la început – un public mai numeros decât era de așteptat, care a rezonat aproape imediat cu fluxul sonor ce venea dinspre scenă, răspunzând cu participare afectivă și, în același timp, cu acea tentă austeră ce i-a definit dintotdeauna pe melomanii ieșeni.

A fost o autentică oază de *Timp și Spațiu Muzical* în „deșertul” cotidian, ce face ca apropiata stagiune aniversară a Filarmonicii Moldova din Iași să devină o încântătoare ademenire. Pentru cei ce am avut răgazul și șansa de a arunca o privire în culisele constituirii ei, stagiunea 2017-2018 se anunță ispititoare: un ciclu *Beethoven* (oricât de des s-ar cânta muzica sa, Beethoven a ieșit mereu victorios în confruntarea cu Timpul!) – *Simfoniile* și *Concertele* în viziunea interpretativă a maestrului Horia Andreescu; apoi ediția a patra a *Festivalului de Coartet de coarde* (noiembrie), *Gala Tinerilor laureați ai Concursului Jeunesses Musicales* (ediția a VII-a), *Laureați ai Concursului Internațional George Enescu sărbătorii de Filarmonica Moldova Iași*, continuarea proiectului *Muzica pentru toți* – concerte educative în mall-ul *Palas* ș.a.

Deocamdată însă, artiștii ieșeni susțin o suită de concerte în extra-stagiune, între care și cel de la București, din Festivalul Internațional *George Enescu*, cu același program simfonic, pe scena Sălii Radio, împreună cu dirijorul Adrian Petrescu și pianistul polonez Zygmunt Krauze.

Carmen CHELARU

Inaugurarea celei de-a 65-a stagiuni a Filarmonicii ploieștene

Ca de obicei, deschiderea stagiunii Filarmonicii din Ploiești este o sărbătoare așteptată atât de publicul fidel, care va păși în fiecare joi cu evlavie în „sanctuarul” muzicii, cât și de personalitățile vieții mondene a urbei, așezate pe locurile rezervate, pentru care acest nou început înseamnă câteva clipe de încântare, prilej de arborare a toaletelor elegante și momente

de socializare la un pahar de vin în pauza concertului, după care, din păcate,... plecarea acasă. Anul acesta evenimentul a avut un plus de încărcătură emoțională, aspect dedus din scurta alocuțiune adresată cu multă căldură publicului de directorului instituției, **Vlad Mateescu**, având în vedere că Orchestra Simfonică a Filarmonicii „Paul Constantinescu” se află la momentul jubiliar al celei de-a 65-a stagiuni, iar concertul inaugural a fost integrat în marele Festival Internațional „George Enescu”. Spectacolul, sub bagheta dirijorului **Radu**

Postăvaru, a avut ca soliști trei tineri câștigători ai Ediției a XIII-a din 2014, a Concursului Internațional „George Enescu”: pianistul spaniol **Josu de Solaun**, școlit la New York, violonistul de origine română născut în Germania **Ștefan Tarara** și violoncelista coreeană **Eun-Sun Hong** născută la Seoul, discipolă a maestrului Frans Helmerson din Germania.

Repertoriul abordat de soliști alături de orchestra Filarmonicii Ploieștene a trezit în inima spectatorilor sentimentul de recunoștință dar și mândrie locală, întrucât patronul acestei redutabile orchestre, Paul Constantinescu, a fost omagiat cum se cuvine prin două dintre cele mai reprezentative lucrări ale sale: *Triplul concert pentru pian, vioară și violoncel*, cântecul de lebedă al strălucitului compozitor, și *Simfonia ploieșteană* (terminată în 1961) al cărei manuscris se află în posesia Muzeului Memorial închinat muzicianului și care a fost compusă în semn de mulțumire pentru felul în care orașul natal a înțeles să-și sărbătorească fiul la împlinirea vârstei de 50 de ani. Lângă aceste lucrări de referință ale literaturii simfonice românești a stat *Nocturna în Re b* pentru pian, de George Enescu, orchestrată în chip strălucit de pianistul timișorean **Sorin Petrescu**. Dealtfel, concertul a debutat cu această lucrare despre care, pe drept cuvânt, muzicologul Irina Cristina Vasilescu (semnatara programului de sală) spune că *ține în egală măsură de poem și de dramă instrumentală asemenea unor creații pianistice programatice lisztiene*. Orchestratorul lucrării a sesizat din plin factura creației iar solistul a redat-o impecabil: irizări luminiscente de culori sonore fuzionând în noi spectre, heterofonii între instrumentul solist și orchestră, gonguri dramatice generate de ostentația sunetelor grave, solouri ale instrumentelor de suflat izvorâte ca din neant, din pasta sonoră, transparența momentelor de cantilenă nocturnă au condus ascultătorii în atmosfera onirică creată cu măiestrie de solistul magician.

Triplul concert de Paul Constantinescu a întregit într-un fel, pentru auditor, portretul interpretativ al pianistului evidențiind însă și calitățile celorlalți doi parteneri care au dovedit pe deplin înțelegerea acestei dificile partituri, structura modală condensată a materialului sonor și măiestria prelucrării lui. Traviul orchestral abundând în imitații, fugato-uri, isoane, monodii multiplicare în spirit arhaic și alte procedee componistice deopotrivă tradiționale și moderne, paralele cu ritmica heterogenă colorată, reminiscență a influențelor folcloric - bizantine integrate cu măiestrie de autor în discursul sonor au fost sesizate și redată cu mare autenticitate de grupul solistic unitar până la monolit. Dramatismul amestecat cu atmosfera de veselie dansant-debordantă, dialogul jucăuș între soliști și orchestră din partea I, solourile pline de tensiune ale violoncelului, apoi ale viorii, punând astfel în evidență atmosfera meditativ-poetică înclinată uneori spre tragism a părții a II-a, exuberanța și frenezia presărată pe alocuri cu accente grotești (amintind de atmosfera sonoră a *Noptii furtunoase*) izvorâtă din momentele solistice ale celor trei parteneri din partea a III-a, transfigurarea temelor în diverse ipostaze (duioșie, grandoare, veselie, grotesc, frenezie, nostalgie), au fost redată cu simțire autentică, prin viziunea de ansamblu a dirijorului, dar și prin pătrunderea surprinzător de profundă a sensului muzicii lui Paul Constantinescu de către soliștii serii, venind din spații culturale atât de diferite.

Simfonia ploieșteană, opus de mare anvergură, pe a cărei partitură în originală Paul Constantinescu a scris dedicația: „Orașului meu natal și Filarmonicii, în amintirea începuturilor mele muzicale”, conține flash-uri programatice: *Început*, *Idilă prahoveană*, *Muncă întreruptă*, *Ce-ți doresc eu ție* amintind de faptul că, inițial, autorul proiectase să scrie o suită în care prima parte să zugrăvească orașul văzut prin ochii de copil, a doua parte